

Europa com a República

El relat d'Europa al segle XXI

Ulrike Guérot

Els Estats Units d'Europa: això era ahir. Una República Europea: això és el demà. En aquest article em propose d'esbossar un enfocament del tot nou sobre com veure i mirar Europa. L'objectiu és de reflexionar sobre la possibilitat d'una utopia europea al segle XXI, que no siga ja la idea d'uns Estats Units d'Europa, sinó la d'una República Europea. És a dir, la proposta d'un nou relat.

Aquest no és un text estàndard sobre Europa, les seues institucions i l'eurocrisi, aquella mena d'articles sovint tan avorrits, tècnics, poc entenedors o força eixuts. Ací parlarem bàsicament de l'emancipació d'Europa. D'una República Europea, i també de la llibertat, d'un ampli ventall de qüestions i *–last but not least–* de la dona!

Ulrike Guérot és politòloga alemanya, professora a la Universitat Europea de Viadrina. Ha estat directora de la seu a Berlín del Consell Europeu de Relacions Exteriors (2007-2013). El 2014 fundà, amb Victoria Kupsch, l'European Democracy Lab, integrat a la European School of Governance (Berlín), amb l'objectiu central de promoure la democràcia europea, el desenvolupament d'una *res publica europaea*. Aquest article és una versió adaptada de la seua intervenció a la conferència *re : publica* (Berlín, maig 2015), en alemany. Aparegué en anglès (trad. de Sylee Gore) a *openDemocracy* (29 de juny, 2015), i posteriorment a *Eurozine* (10 de juliol, 2015). © Ulrike Guérot © Eurozine (www.eurozine.com).

EL PROBLEMA EUROPEU

El símbol d'Europa, de la Unió Europea, el símbol de les 12 estrelles grogues sobre un fons atzur, aquest símbol ja no funciona. Aquest símbol ha esdevingut el de la tecnocràcia, un sistema dirigit per titellaires,¹ un mercat sense un estat al darrere, una moneda europea sense una democràcia europea. Aquesta imatge del titellaire que mou els fils d'amagat no la prenc de cap populista abrandat, sinó que és la imatge triada pel més famós filòsof alemany viu, Jürgen Habermas, per a la coberta del seu darrer llibre, *The Lure of Technocracy*.²

Vivim en un sistema formal europeu de governança que ha perdut, però, la funció essencial de tot sistema polític, que és proveir el bé públic. Els mots clau amb què s'està negociant l'eurocrisi són: governança, federació, integració, reformes estructurals, creixement, competitivitat, subsidiarietat. Cap d'aquests mots és clar, cap d'aquests mots té caliu, cap d'aquests mots dona lloc a una visió per a Europa o aplega els seus ciutadans rere un bé comú i una finalitat comuna, perquè tots són simplement principis formals de tipus organitzatiu.

El sistema que existeix a la UE és l'encarnació de la postdemocràcia o, com va dir Colin Crouch, «Sempre podràs votar, però no tens elecció». Tothom que s'opose

a la política actual de la UE, per consegüent, ha d'oposar-se també al sistema mateix. Això és exactament el que s'ha demostrat a Grècia: són «les institucions de la troica» *versus* el poble grec. Ens hem perdut tant en el nostre camí cap a Europa que ara ens trobem davant un dilema, en un atzucac: amb les condicions democràtiques actuals, el sistema europeu no pot generar les solucions que caldria per tal que la unió monetària funcionés en un sentit democràtic i social per a tots.

D'alguna manera, ningú de nosaltres pot imaginar un futur sense Europa, perquè tots vivim junts al mateix continent, però d'alguna manera aquesta Europa, aquesta UE, ha arribat a la fi. Està esgotada, és incapaç de reforma i ja no és capaç d'assolir un suport majoritari. Un model polític agonitza. Un model contra el qual alguns protesten ara de manera estentòria.

Als tres estats membres més grans, Alemanya, França i Gran Bretanya, hi ha més gent contra la idea d'uns Estats Units d'Europa que no a favor.³ Menys del 50% dels ciutadans europeus es mostren satisfets amb la democràcia europea tal com funciona actualment.⁴ Això demostra que la idea d'uns Estats Units d'Europa ja no té validesa política. De fet, ens planteja la qüestió de què cal fer en aquest moment quasi-hegelià en el qual un sistema s'ha esgotat però, alhora, no té capacitat per a reformar-se a si mateix, congelat com està en un estat de xoc populista.

L'economista francès Thomas Piketty opinava, en una entrevista recent a *Der Spiegel Online*: «Hem creat un monstre».⁵ Un monstre perquè és un sistema polític en el qual separem l'estat i el mercat seguint les directrius del Tractat de Maastricht de 1992, un sistema en què les decisions sobre

la moneda i l'economia es prenen a nivell europeu però les relatives a la política fiscal i la política social resten en la major part a les mans dels governs nacionals. Això no pot funcionar.

«Els temps en què allò vell no acaba de morir i allò nou encara no ha sorgit són temps de monstres», va dir el filòsof italià Antonio Gramsci. Unes paraules que són del tot escaients ací. Aquesta és exactament la situació que tenim a Europa, a la UE, avui: la vella Europa no acaba de morir i la nova encara no es pot desplegar. Europa es troba presonera d'una contradicció improductiva.⁶ Deixem el projecte polític europeu als estats nació, però és que precisament aquests estats nació són incapaçs de crear Europa. Com va dir el recentment desaparegut Ulrich Beck: «Mentre deixem l'autoritat sobre la integració europea en mans dels estats mateixos, Europa no podrà existir».⁷

Dit de manera més precisa: el paper del Consell Europeu en el sistema de governança de la UE és un obstacle sistemàtic de cara a trobar solucions europees.⁸ Els costos de les solucions harmonitzades es nacionalitzen. La solució europea no funciona perquè hom invoca els «interessos nacionals» respectius.

Em referiré ara un moment a Grècia, i ja sé que és un tema sobre el qual s'han dit moltes coses, però és de la màxima importància perquè és vergonyós veure com el discurs al voltant de tota la qüestió ha pres tonalitats tan xovinistes. Hi ha rumors que apunten que un «Grexit» està damunt la taula i fins i tot els mercats financers ja han descomptat aquesta possibilitat. Quan escric aquestes ratlles al final de juny de 2015 tornem a anar d'una «cimera de crisi» a un altre «pla de rescat», sense veure

mai la fi d'aquesta discussió desastrosa i distorsionada, ni cap signe de projecte per a Europa en les negociacions. Unes negociacions que són circulars perquè no tenen un punt focal, al qual Europa hauria d'encaminar-se. Un cop més Grècia sembla que va de cap a la fallida i és fàcil –massa fàcil– carregar-li tota la responsabilitat al govern grec.

Aquest argument duu amb facilitat la resta d'estats membres a actuar passivament i desvia l'atenció de les errades comeses, de les connexions simbiòtiques entre els països de l'eurozona i de problemes estructurals dels quals no es pot culpar específicament Grècia.

Tanmateix, en el debat actual la imminent fallida nacional de Grècia i la seua eixida potencial de l'euro es presenta com un problema purament nacional, la qual cosa –parlant en termes econòmics– no té cap rigor. Avui es reconeix àmpliament que la UE i l'FMI han comés errades greus.

En particular, economistes de tot el món coincideixen a considerar que la política d'austeritat imposada a Grècia pels seus creditors ha fet, en darrer terme, més mal que bé.⁹ No és aquest lloc per a tornar sobre els molts aspectes d'aquest debat econòmic. L'important és percebre com es descabdella aquesta discussió en el context europeu: hi ha una forta tendència a nacionalitzar els problemes, a assenyalar amb el dit i blasmar l'altre, a dividir Europa en Nord i Sud. Fet i fet, no ens sentim com una comunitat que continuarà junta passe el que passe. Això no és el símptoma d'un problema, això és el problema d'Europa!

El mateix passa amb la discussió sobre els refugiats a la Mediterrània: si un cap de govern –no diré de quin país– pot tornar d'una reunió del Consell Europeu on s'ha

tractat del rescat d'aquests refugiats a la Mediterrània i anunciar en la televisió nacional: «He deixat clar a la UE que no vindran més refugiats al nostre país», Europa esdevé una paròdia grotesca de si mateixa. Però així estan les coses, ara com ara. L'Europa actual és gairebé una perversió dels valors que realment ha defensat Europa i pels quals la UE va rebre el Premi Nobel de la Pau: llibertat, democràcia i una economia social de mercat. Com a resultat de tot plegat, Europa s'enfronta a la seua negació: si renuncia obertament als seus valors, Europa no pot existir. Europa no funciona o almenys no com a tal. És hora, doncs, de capgirar Europa, de posar-la dreta i recordar què se suposava originàriament que havia de ser.

Fa ja molt de temps, el 1964, Walter Hallstein, el primer president de la Comissió Europea, digué: «L'objectiu d'Europa és i ha de ser prevaler sobre les nacions individuals i organitzar una Europa postnacional». Avui, a l'inici del segle XXI, és hora de recordar això una vegada més. La idea fundacional de la UE és on es troba també el futur d'Europa.¹⁰ Abans que comenceu a pensar que jo vull «més Europa» i «més integració», deixaré ben clar que això és exactament el que no vull. M'agradaria veure una Europa vertaderament distinta, no més del mateix.

Però sobretot m'agradaria superar aquesta mena de discursos embullats amb els quals sembla que sempre es debat sobre la UE i els seus estats membres en termes verticals: més poder per a Europa o més poder per a les nacions individuals, més atribucions per al Parlament Europeu o més per al Bundestag alemany. M'agradaria, en canvi, remarcar que tots som Europa. La clau avui no és més integració,

perquè Europa ja està quasi totalment integrada en termes de política econòmica i monetària. La integració europea és una fórmula d'ahir; la de demà es diu *democràcia europea*. El problema és que la integració política i social no han anat al mateix ritme que la integració econòmica, i ara hi ha una esclatxa que les separa de la unitat econòmica d'Europa.

La qüestió clau avui és, doncs, construir una democràcia europea transnacional que vaja més enllà dels estats nació, si és el cas que coincidim a no voler revertir l'euro, però també si no tenim cap desig de viure, com ara, en «un temps de monstres».

LA REALITAT EUROPEA I EL DISCURS: ESTATS MASCULINS I DONES REPUBLICANES

Les fronteres van i vénen, però Europa roman. L'Estat, el Leviatan masculí, els Estats Units d'Europa, això és passat, segle XX. «Les fronteres són tan anys 80» fou un eslògan que el Partit Pirata va fer servir en els seus cartells per a les eleccions europees de 2014. La visió d'Europa al segle XXI que volem oferir és la d'una República Europea. Al segle XXI el projecte europeu s'ha de concebre a partir d'un nou concepte i per això *–nomen est omen–* necessita també un nou nom. Com que una imatge val per mil paraules, faré una breu incursió en la història de l'art i la història cultural i ens aturarem en algunes imatges que hom troba fàcilment quan cerquem Europa en la xarxa: la història de l'art, en particular, conté un relat meravellosament poderós d'Europa que convé explorar.

Arnold Böcklin, *Llibertat* (1891). Tempera i oli sobre fusta, 96 x 96 cm. Forma part de l'exposició *Europa: el Futur de la Història* a la Kunsthau de Zuric (oberta fins al 6 de setembre de 2015); quadre cedit per la Nationalgalerie, Berlín. (Foto: Kunsthau Zürich. Font: Kunsthau Zürich)

La primera és una imatge amb una gran riquesa de significats. És una representació de la llibertat pintada per Arnold Böcklin el 1891. Es veu clarament que la llibertat és una dona revestida amb totes les insígnies del poder: en un braç l'àliga, encarnació del poder al món i animal heràldic encara present en moltes banderes, en l'altre una branca de palmera, representativa de la *res publica christiana*. Aquesta planta sempre verda és expressió de l'omnipotència divina. La imatge és rodona: la llibertat mana al món. Recolzada serenament sobre una roca, envoltada de núvols, el seu regne és infinit i governa a través i més enllà de fronteres i nacions.

Al cap porta –i això és significatiu pel que veurem més endavant– un capell roig, el barret vermell de la Revolució Francesa. Pintat el 1891, aquest capell és el símbol de la revolta contra les autoritats. És el capell

republicà d'un poble sobirà. Aquest capell és part d'una tradició de segles: és el barret frigi. Les amazones, que el duïen quan derrotaren l'exèrcit traci, l'utilitzaven. Aquest capell simbolitza –i això pot fer riure– uns testicles de brau, que hom mostrava originàriament enganxats en una mena d'anella al cap com a signe de poder.

Aquest quadre de Böcklin que representa la «Llibertat» no s'assembla gens ni mica a l'estat monolític representat en forma d'un home, poderós, proveït de corona, ceptre i espasa... l'estat nacional monolític que porta a hores d'ara a la ruptura, que impedeix que Europa arribi a ser. Ho tornaré a dir: la dona d'Europa, aquesta dona amb què Böcklin representava la llibertat, ha estat abduïda pel brau masculí. Les arts ens mostren també que Marianne, la capdavantera republicana de la Revolució Francesa, era una dona. També duia el barret vermell.

Llibertat encapçalant el poble, 1830. Oli sobre llenç, 260 × 324 cm. Louvre. (Font: Wikimedia)

Una dona, la llibertat, el barret vermell –com a símbols d'emancipació de l'autoritat i símbols de la república– s'oposen a l'estat (nació), a les fronteres i al poder

(masculí): tres imatges expressives que ens diuen que Europa és una dona, la república és una dona i la llibertat és una dona.

«La República Europea en construcció» significa, en altres paraules, l'enderrocament del Leviatan masculí, l'estat nació. Europa és llibertat, emancipació de l'estat nació. Europa només serà democràtica, lliure i possible si és una República.

Fem una comparació interessant amb imatges de l'Europa actual.

Foto de família, 20 de març de 2014. (Foto: president del Consell Europeu. Font: Flickr)

Com es pot comprovar, els homes dominen el discurs sobre Europa. Podem veure-ho, això, en la foto de família. Això és el que trobem a tot arreu en les discussions sobre Europa: al Banc Central Europeu, al Consell Europeu, a les tertúlies televisives, al Tribunal Constitucional alemany de Karlsruhe o a les reunions de l'Ecofin arran de la crisi grega: només homes! Homes, la majoria advocats o economistes, i la majoria ja de certa edat, són els únics que «parlen sobre» Europa i que «prenen decisions» a Europa, i en conseqüència la discussió gira al voltant de fronteres i interessos nacionals. La cara femenina, sense fronteres, republicana, social i jove d'Europa no hi apareix de cap manera.

Però Europa és també això, i podeu riure:

Conchita Wurst al Parlament Europeu, 8 d'octubre 2014. (Foto: Unió Europea 2014-Parlament Europeu. Font: Flickr)

Conchita Wurst. Al Festival d'Eurovisió de 2014, Conchita Wurst robà el cor de milions d'espectadors amb la cançó «Rise like a Phoenix». Conchita Wurst és Europa. Molta gent va sentir clarament que els hi estava parlant, a ells, i la van veure com un símbol d'Europa. Ens en podem sentir orgullosos: només a Europa hauria possible la victòria de Conchita al món d'avui. És molt difícil imaginar una cosa així a la Xina o a Rússia, ni tan sols als Estats Units. Què significa això per a Europa al segle XXI? I

ja que hi som, per fer un pas més, passem de Conchita Wurst a la Mona Lisa de Leonardo Da Vinci.

Al seu brillant assaig de 1910, Sigmund Freud explica que la Mona Lisa reflecteix l'homosexualitat (assumida) de Leonardo i diu que la Mona Lisa és percebuda tan bella, tan formosa, per tanta gent justament perquè si la mires bé, no pots saber del cert si és un home... o una dona: és la unitat d'home i dona.¹¹

Cal incloure, així doncs, la cara femenina, la cara republicana i social en el relat europeu: Europa és una entitat política enllà de les fronteres i això és exactament el que vol dir el terme *república*: d'ençà de l'edat mitjana una república és l'encarnació d'una comunitat i un sistema legal transnacionals.¹²

Més encara: si mirem les primeres presentacions d'Europa en un mapa en la història—Europa com a *res publica europaea* com a successió de la *res publica christiana*—això és el que veiem:

Aquest mapa és del 1537 i mostra un cos de dona sota el qual i en el qual totes i cada una de les monarquies o «nacions» (no existien llavors) o regions o pobles o grups ètnics trobaven el lloc natural i orgànic. El simbolisme d'aquest mapa ens explica que tothom hi té lloc i espai –i fins i tot una funció específica– en el cos orgànic d'Europa: Espanya (aleshores la monarquia dels Habsburg) és el cap, França el pit, Alemanya el cor, el Danubi l'artèria aorta, etc. Només podien viure juntes: no hi ha cap sense pit, cor sense cap, etc. Per al Regne Unit d'avui –que es baralla amb un foraviat i estúpid debat sobre el «Brexít»– el missatge simbòlic és: juntament amb Dinamarca, el Regne Unit d'avui (abans Anglaterra) constitueix el braç esquerre, el qual –per sobre de tot– sosté el ceptre del món. Si talles el braç, Europa resta amputada, però el braç esquerre morirà: un braç no pot viure tot sol.

Tenir un lloc orgànic a Europa és una cosa molt diferent dels discursos actuals que parlen de «la pèrdua de la identitat» dins d'Europa. Pense que ens ha de tornar a inspirar el missatge que ens transmet la nostra memòria col·lectiva, històrica i emocional, continguda en mapes com aquest. Podem veure també que Galítsia és una de les entitats que viu sota el llarg, ampli i lleuger vestit d'Europa, de la mateixa manera que Ucraïna avui. Veiem també que Europa acaba al Bòsfor, el que pot explicar algun aspecte dels problemes actuals amb la candidatura de Turquia a l'ingrés en la UE.

El mapa ens transmet altres missatges. És d'una època en què la gent encara sabia llegir les imatges, perquè la majoria eren analfabets. És important que Europa hi apareix com una dona, amb un vestit llarg, ampli i lleuger. L'al·legoria ofereix protec-

ció, seguretat, fertilitat, nutrició i, *last but not least*, bellesa. Res de tot això es pot trobar a la UE (masculina) d'avui. És temps de construir el futur a partir de la història.

Finalment, la imatge ens diu que totes les regions, tots els pobles d'Europa –Gàlia, Teutònia, Escòcia, Venècia, Catalània, Bulgària, Grècia– poden ser-hi tal com són, com necessitem que siguin, i no cal que es fiquen en una «espiral» cap a una federació d'estats nació, un *Enheitsbri* que no fa el pes a ningú i que s'assemblaria a una mena de puré de patates, amb la Unió Europea al capdamunt, que privaria a tothom d'identitat i competències.

Lluny d'això, el mapa ens diu que ningú no ha de perdre la identitat dins d'Europa, sinó contribuir amb la seua identitat a la *res publica europaea*, al bé comú europeu, que se'ns presenta –i això és en termes simbòlics de la màxima importància– com un cos comú. Com es pot veure, aquest mapa resol, per exemple, la qüestió escocesa o catalana i les fa irrellevants: totes dues –i altres– podrien viure còmodament sota la teulada de la *res publica europaea*, una República Europea que garantiria la igualtat legal de tots els ciutadans, i així no estaríem embolicats en disputes sobre nacions i subsidiarietat. Europa és una teulada legal comuna i sota aquesta teulada tots els pobles són autònoms.

EUROPA COM A REPÚBLICA I EL PRINCIPI DE LA IGUALTAT POLÍTICA

Les fronteres nacionals van i vénen. Són bàsicament un artefacte històric fet per l'home, una ficció, mentre que les regions són la realitat autèntica i el *Heimat* de la

gent.¹³ Val la pena recordar ara que fins al voltant del 1880 Europa era un espai amb moltes menys fronteres que avui i es podia viatjar de París a Sant Petersburg sense passaport.

Ara eliminem de nou fronteres: la zona Schengen i l'euro són exemples de l'esforç actual per suprimir les fronteres a Europa. Però sembla que no volem abandonar altres fronteres nacionals, molt més importants, que van contra Europa i que afecten administracions, qüestions socials o fiscalitat. Unes fronteres que fan inviable el sorgiment –i l'emancipació– d'una veritable entitat europea.

En posaré alguns exemples. Perquè el Leviatan nacional encara posa de genolls Europa en alguns casos. El primer és la localització dels més grans districtes industrials (o *clusters*) a Europa. Si en fem un mapa, no costa gaire adonar-se que no estan organitzats «nacionalment».¹⁴ Tot i que hi ha districtes industrials transnacionals, el que hi ha sobretot és una gran desigualtat entre el centre i la perifèria d'Europa. I una gran desigualtat entre àrees urbanes i rurals. Això passa a tota la UE, fins i tot a Alemanya. I, en realitat, significa una cosa: encara dissenyem les polítiques de la UE a partir de fronteres nacionals que fa ja bastant de temps que van desaparèixer pel que fa a la indústria i les cadenes d'oferta.

Per exemple: un automòbil alemany, d'alemany en té ben poc: té seients de pell que es fan a Itàlia, pneumàtics de França o cargols d'Eslovènia, però així i tot s'acaba incloent en les exportacions alemanyes. D'aquesta manera, economies nacionals com la d'Eslovènia depenen fortament de la cadena d'oferta alemanya i en aquest sentit ja no són economies nacionals autònomes.¹⁵

Això és, de nou, el que m'interessa destacar sobretot: mesurem a nivell nacional elements que ja no es poden mesurar a nivell nacional, com ara la productivitat, les exportacions, etc. No té gaire sentit l'estadística nacional d'exportacions dins d'una zona monetària: no mesurem les diferències quant a exportacions entre els *Länder* alemanys de Hessen i Schleswig-Holstein, per exemple.

Més encara: es permet que els estats membres entren en competència els uns amb els altres. En comptes de veure Europa com una única gran economia consorciada amb un compte únic que inclou totes les nacions, posem els estats –i per extensió els seus ciutadans– en situació de competir els uns amb els altres. I així, operem al si d'una cadena d'oferta amb criteris socials diferents, fiscalitat desigual, salaris distints i drets socials variables. En efecte, els darrers anys, Alemanya, en particular, ha danyat altres economies per mantenir deliberadament baixos els salaris.¹⁶ En essència, la UE actual ofereix igualtat per als mercats o les empreses, però no per als ciutadans. Això podria canviar; més encara, ha de canviar necessàriament: qualsevol entitat política ha d'assegurar la igualtat política de la seua població, mentre que les empreses estan per a competir. Aquest és el seu paper. Els ciutadans, en canvi, no estan per a competir els uns amb els altres sobre la base de règims fiscals o socials diferents. Els estats no són afavoridors de les empreses, sinó que han de protegir els ciutadans. Aquest és el seu paper original.

Bàsicament hem canviat la competència en el mercat per la competència entre ciutadans, perquè permetem el mercadeig fiscal i salarial en favor de les empreses al si de la UE. A més, mentre que se suposa que

Alemanya paga a tothom, a Europa, d'acord amb un discurs distorsionat, els números ens expliquen una cosa totalment diferent: Alemanya ha contribuït àmpliament als desequilibris macroeconòmics de l'eurozona a través de polítiques de «trepitjar el veí» i de dúmping salarial, alhora que ha tret grans beneficis del mercat únic europeu,¹⁷ l'euro i fins i tot l'eurocrisi, incloent-hi almenys 30.000 milions d'euros pels interessos negatius dels tipus d'interès dels seus bons, per exemple.¹⁸ Però el model alemany no funciona a la resta d'Europa!¹⁹ I el paper dominant d'Alemanya al si del sistema de govern econòmic d'Europa no funciona tampoc.

Al capdavant, tampoc no funciona a la mateixa Alemanya, perquè si bé com a país «fa caixa» amb tots aquests guanys estadístics derivats del mercat únic i l'euro, aquests guanys no es distribueixen de manera equitativa entre els ciutadans alemanys (i no diguem entre els ciutadans de l'eurozona), la qual cosa explica per què els contribuents alemanys normals i corrents es consideren «sobrecarregats» i veuen excessiu mostrar-se solidaris ara amb Grècia: senzillament, no és veritat que tots els alemanys s'hagen beneficiat de l'euro. Ni de bon tros.²⁰

Com a resultat d'aquest acostament de tipus nacionalista a la política de la UE, s'està pervertint efectivament la funció protectora de l'estat cap als seus ciutadans: els estats membres de la UE participen a hores d'ara en una «cursa cap al fons». I això em fa recordar aquell anunci del conill i les piles Duracell: Alemanya és avui el conill amb la bateria més potent, però a costa dels països veïns.

Les entitats polítiques haurien de garantir drets iguals als seus ciutadans, qüestió sobre la qual tornarem més endavant.

Tenen, efectivament, la responsabilitat de vetllar pels seus ciutadans més que no per l'estat dels seus mercats. Però en el sistema UE passa tot el contrari: els estats de la UE inciten a la competició entre els seus ciutadans part tal d'aconseguir la millor posició possible de les seues indústries. Això no seria possible al si d'una democràcia nacional. Els drets civils i socials varien d'un país a un altre a Europa, i concretament a l'eurozona. Aquestes diferències quant a drets civils i socials són un obstacle en el camí d'una entitat política anomenada Europa. Europa, doncs, necessita un moviment d'emancipació.

L'estructura plena de mancances de la governança europea, encara determinada per fronteres nacionals on no hauria d'haver-n'hi, afecta gairebé totes les àrees d'acció de la UE i sovint fa inviable que els resultats de les bones polítiques arriben als ciutadans. Considerem –segon exemple– el mercat europeu de l'energia. En el darrer període, s'ha incentivat l'energia sostenible a través de subvencions, que varien segons països. No obstant això, les xarxes elèctriques continuen sent regulades a nivell nacional.²¹ Què passa amb la unió energètica? Si Portugal té un excedent d'energia generada de manera sostenible, aquesta energia no pot arribar a la xarxa francesa, per exemple, perquè les companyies franceses d'energia fan lobby rere la posició francesa al Consell Europeu. A hores d'ara Alemanya ha descobert que el seu famós *Energiewende*, la transició cap a les energies renovables, només pot funcionar si té abast europeu. Però la decisió de dur endavant l'*Energiewende* la prengué Alemanya unilateralment.

Exemple número tres: la prevista unió dels mercats de capitals. La idea és mobilitzar diners privats i fons d'inversió per a

promoure inversions. En el Llibre Verd de la Comissió Europea es fixen tota mena d'incentius per a invertir en empreses petites o mitjanes mirant d'atreure inversors a través, per exemple, d'exempcions fiscals. Però això, una vegada més, varia de país a país. Una unió de capitals basada en incentius fiscals que canvien de país a país és una *contradictio in adjecto*. El problema real per a la inversió en districtes industrials transnacionals en regions frontereres és la legislació nacional sobre fallides, perquè l'inversor no sap quina legislació s'hi aplicaria. En comptes d'abordar de cara aquest problema, per la via d'harmonitzar o desenvolupar una llei comuna de fallides d'empreses, la UE defuig la retòrica formal sobre les reformes estructurals i les dificultats creditícies. La UE s'espavila molt a l'hora de no parlar sobre l'Elefant que té al davant.

Exemple número quatre: l'Europa digital. Tothom sap –i ara ho demostren també els estudis del Deutsche Bank– que una provisió deficient de banda ampla és un obstacle decisiu per al creixement de les àrees rurals. Per això tenim ara el projecte de la «unió digital» que malda per promoure, amb molt d'interès, un comissari europeu que és alemany. Tanmateix, el finançament i la infraestructura d'aquest projecte resten en gran mesura en mans dels governs nacionals, que sovint no tenen fons suficients per dur-lo endavant. Les grans xarxes del segle passat com les telecomunicacions, l'electricitat, etc., que foren llavors la base del creixement, es varen desenvolupar com a monopolis estatals.²² Avui, en canvi, es vol que aquestes xarxes siguin forces dirigides pel mercat o pels consumidors. El problema és que a hores d'ara les zones rurals estan despoblades. No hi ha mercats ni consumidors. Per això la fórmula màgica

per a qualsevol cosa a Europa –allò de les «reformes estructurals»– no té gaire sentit: on no hi ha res, no es pot reformar res.

En canvi, la UE –perquè no és un «estat»– no té permès d'utilitzar «els seus diners» –i menys encara crèdits– per a proveir les zones rurals amb la infraestructura adequada. Però el mercat no ho farà: no val la pena construir xarxes de banda ampla a Amrum o a Ardèche. I així perdem pels dos costats: ni tenim Internet europeu d'escala global sobre la base de les normes europees, ni donem suport a aquestes zones rurals. Aquest sembla que és el model per a molts polítics de la UE.

Per aquest camí les diferències entre regions acaben inscrites en marbre, especialment les diferències entre àrees rurals i àrees urbanes, com a resultat de les polítiques nacionals, i aquestes diferències plantejaran sens dubte moltes dificultats en termes polítics. La crisi social actual és una crisi entre centres urbans i àrees rurals, però cal subratllar que és el populisme allò que està soscavant el desplegament d'Europa. A tot arreu d'Europa, el suport als moviments populistes, sobretot a les zones rurals, esdevé un problema. Com a conseqüència d'aquesta crisi social rural tenim ara una crisi electoral europea. N'hi ha prou amb fer el mapa del suport al Front National, a França, per adonar-nos de seguida que és particularment fort a les àrees rurals amb taxes altes d'atur. La correlació és directa. El mapa mostra que l'atur és gairebé igual al vot al FN.

Mirem ara el Regne Unit. Són les regions septentrionals –i rurals– les que es mostren proclius a votar per l'UKIP. La poca indústria que hi perviu, tanmateix, depèn molt del mercat únic europeu (no en termes absoluts, però sí relatius). Dit

d'una altra manera: el vot a l'UKIP perjudicaria particularment aquestes regions desindustrialitzades del nord d'Anglaterra, les mateixes regions on els votants trien l'UKIP.²³ Aquesta crisi social en gran part rural que contemplem avui, es reproduirà demà a escala europea!

Ens aporten res les estratègies nacionals per abordar aquests problemes? Crec que no. Considerem de nou les àrees rurals i urbanes: la crisi social que té avui com a escenari les àrees rurals és la crisi populista, i per tant d'escala europea, de demà. L'estat ha de donar suport a aquestes regions a tot arreu d'Europa, especialment en matèria d'infraestructures.

Com apuntava més amunt, les «reformes estructurals» no hi ajudaran gaire. Dels 60.000 milions d'euros destinats a combatre l'atur juvenil, només se n'han fet servir 25.000 perquè aquestes regions rurals no tenen infraestructura, no tenen petites i mitjanes empreses, i per tant no ofereixen treball als joves. Estem destruint el mode de vida rural, en comptes de promoure més estils de vida descentralitzats. O bé deixem aquestes regions en un estat de devastació i les «nodrim» a escala europea a través de la redistribució fiscal des de les regions urbanes / industrials a les rurals, i llavors esdevindrien reserva per a l'oci, o bé les reconstruïm. Aquesta és l'alternativa, no les polítiques de perfil nacional a l'eurozona.

El que cal fer a Europa són dues coses: assumir la funció protectora de l'estat i assegurar que tots els ciutadans europeus podran sempre confiar en el principi d'igualtat. Això és la teulada europea de la *res publice europae* segons el mapa del 1537. A sota d'aquesta teulada hem de tornar a fer regions plenes de vitalitat i àmpliament

autònomes, com a via per a refer allò que Pierre Rosanvallon, el gran sociòleg francès, anomenava els «cossos socials».²⁴

De passada, això donaria una resposta a l'altra macrotendència que es detecta a Europa, que són les ciutats i àrees metropolitanes que volen ser més independents. Aquestes ciutats, juntament amb les regions rurals, podrien trobar lloc sota el nou abillament d'Europa, un abillament modern, del segle XXI, que es resumeix en la «Network Europe 21». Aquesta Europa és plana, es mou en vehicles elèctrics, usa energies locals, viu en una economia compartida i fa servir l'Internet de les coses. I d'aquesta manera esdevé de nou una avantguarda global que prefigura la futura governança dual global-local que necessita el món, en comptes dels estats nació.²⁵ Aquesta Europa seria també *slow food*, faria per evitar el canvi climàtic, reactivaria la memòria agrícola regional, en comptes de continuar amb la política agrària europea a gran escala, que té els perversos efectes que ja coneixem, ací i a l'Àfrica (i que, entre moltes altres causes i factors, és també una de les causes de la fam i del problema dels refugiats en aquest continent).

I finalment, aquesta idea o projecte seria compatible amb la macrotendència –o el ressorgiment– del pensament republicà i del pensament *genossenschaftlich*,²⁶ és a dir, cooperatiu, que aparegué a principis del segle XX i que, per cert, fou promogut bàsicament a través dels «bancs cooperatius» (caixes d'estalvi a Espanya, Crédit Agricole a França, Raiffeisenbanken i Sparkassen a Àustria i Alemanya). Aquesta escola de pensament fou a tot arreu la columna vertebral de les indústries locals. No cal dir que les polítiques actuals de la UE, pel que fa a la unió bancària per exemple, són diametral-

ment oposades a aquesta escola de pensament: promouen una política favorable i les estructures adients quan es tracta dels grans bancs, però no si es tracta de les caixes d'estalvi. Mentrestant, sovintegen les queixes per la restricció del crèdit a les àrees rurals.

Així doncs, l'Europa del futur hauria de tenir dues coses: una teulada legal comuna que oferiria igualtat política a tots els seus ciutadans; i regions i àrees metropolitanes autònomes. Això no significa igualació per avall. Quan parlo del principi de la igualtat política, faig referència a tres elements:

- Igualtat en el dret de vot
- Igualtat en els impostos que paguen els ciutadans (impost sobre la renda, impost sobre el patrimoni)
- Igualtat d'accés a les prestacions socials

La Revolució Francesa promogué la igualtat de tots els ciutadans europeus més enllà de les classes. Avui la revolució –pacífica!– dels esperits a Europa ha d'assegurar la igualtat més enllà dels estats nació.

A Alemanya, per exemple, d'on sóc jo, les condicions de vida varien àmpliament entre Munic (al sud) i Rügen (al nord) o el Saarland (a l'oest) però, tot i això, els ciutadans tenen exactament el mateix vot a les eleccions al Bundestag, estan sotmesos a les mateixes obligacions fiscals i tenen un accés igual a les prestacions socials. Els tipus aplicats als impostos sobre el comerç local i les empreses són variables i asseguren un equilibri entre regions. Això podria funcionar també a Europa. Per consegüent, no parlem d'un anivellament entre regions diferents i no parlem de cap igualitarisme social. Parlem del principi de la igualtat política, en absència del qual és inimaginable una entitat política duradora. Aquesta

manera de fer sembla inconcebible a hores d'ara a Europa. Però també semblava inconcebible per als territoris alemanys en l'època de la Confederació Alemanya del 1868: «Per Déu, un sistema d'assegurances socials alemany uniforme, mai de la vida!», era el crit de protesta en aquella època.

Illavors aparegué Bismarck. I funcionà. Ningú pot preveure què serà concebible o què es podrà aconseguir a nivell europeu a llarg termini. Més encara, tot plegat no és cap fantasia utòpica: fa ja un cert temps que es duen a terme a Brussel·les deliberacions al voltant de la implantació d'una assegurança d'atur europea compartida, per exemple.²⁷ O dit altrament, sense el principi bàsic de la igualtat política no podem forjar una entitat política duradora a Europa, començant per l'eurozona. Potser ja és hora, doncs, que realment mirem d'entendre aquest estat de coses!

La bona notícia és que la gran majoria dels ciutadans europeus han assumit fa ja molt de temps el principi de la igualtat política. Segons un estudi sociològic, el concepte de la igualtat política –amb èmfasi en els beneficis socials– fa temps que és acceptat per cosa de dos terços dels ciutadans europeus.²⁸ La població general sembla avançar-se en aquest aspecte a les elits polítiques, que a hores d'ara malden per respondre, i ja els costa, davant la pressió populista. És una vergonya que cap partit polític a Europa no haja plantejat fins ara com a objectiu explícit la igualtat política. Dit d'una altra manera: el problema avui a Europa no són els ciutadans, sinó les elits nacionals, per la seua manca de coratge i de voluntat política!

D'altra banda, la dinàmica generacional en el debat europeu és astoradora. En essència, la majoria dels barons blancs

vells no són capaços ni tan sols d'imaginar l'Europa en la quals els joves europeus ja estan vivint a hores d'ara. Què oferim a la generació jove, que ja viu en una Europa que Brussel·les no vol crear oficialment?

La normalitat és, fa ja molt de temps, una dona jove que ha treballat a Anglaterra els darrers tres anys, que té ciutadania alemanya i que conviu amb el seu nóvio danès, al qual havia conegut quan feia els estudis universitaris a Holanda. I tots dos s'han apanyat molt bé per adaptar-se a aquesta vida. Aleshores tenen ganes de tenir un fill. Després de decidir deixar Anglaterra i considerar breument d'anar a Alemanya per estar amb la família d'ella, tots dos s'ho repensen i s'estimen més d'anar a Dinamarca i criar allà junts el seu fill. Fins ara tot molt romàntic. Però heu pensat quants problemes planteja tot això de cara a les prestacions socials? Després de prolongades discussions amb les autoritats, finalment va quedar clar que la dona havia perdut tots els seus drets a prestacions socials a Anglaterra —que s'havia guanyat cotitzant al sistema anglès— en el moment en què es va registrar com a aturada a Alemanya. Hauria d'haver estat treballant i haver cotitzat a la seguretat social almenys tres anys a Alemanya per aconseguir que els seus drets a prestacions socials fossin transferits. És absurd. Però com a futura mare de nacionalitat alemanya tampoc no tenia dret a les prestacions de la seguretat social alemanya si vivia a Dinamarca, i només podia reclamar les prestacions daneses si havia estat cotitzant a la seguretat social de Dinamarca durant almenys 13 setmanes abans de donar a llum. Segur que és això el que volem? I repetesc, què oferim a aquesta generació més jove que ja viu en una Europa que sembla que no volem crear?

UNA EUROPA REGIONAL I REPUBLICANA: DESCENTRALITZADA, I AMB UN PARLAMENTARISME EUROPEU TRANSNACIONAL DIFERENT

Com seria l'Euro-Unió si fèiem un pas endavant i la transformàvem en una República Europea constituïda per regions i àrees metropolitanes? Quines peces hi trobaríem, si fèiem un cop d'ull? Us acompanyaré ara a un breu passeig per l'eurozona, que podria esdevenir l'Euro-Unió i després la República Europea. De passada, diré que he tractat amb més detall aquesta qüestió al «Manifest per la fundació d'una República Europea» que vaig fer públic juntament amb l'escriptor austríac Robert Menasse el 2013, i que acaba de ser inclòs al catàleg de la Kunsthau de Zuric, que acull a hores d'ara una exposició sobre Europa.²⁹

Per començar, ens hem d'adonar que la sobirania no rau en els estats sinó en els ciutadans europeus en el seu conjunt. La inexistència d'un *demos* europeu, tot sovint remarcada en els debats (penseu en el Tribunal Constitucional Federal alemany, per exemple), ja no és veritat. Si podem desconstruir el terme «sobirania» i redescobrir la sobirania com a concepte individual,³⁰ ens adonarem que som de fet ciutadans en un doble sentit: som ciutadans de la UE i ciutadans del nostre estat. Ens adonaríem també, així ho espere, que l'autoritat d'aquests estats recolza totalment en una sobirania que prèviament hem delegat nosaltres. Sobre aquesta base podem concebre un nou tipus de cos polític a Europa. En altres paraules: encara que el Regne Unit com a país podria sortir de la UE, els escocesos —i tots els altres ciutadans

britànics— hi romandrien com a ciutadans individuals de la UE.

Però comencem a l'eurozona, que és l'àrea més heterogènia en termes econòmics i la que necessita amb més urgència que la moneda comú estiga encastada dintre d'una democràcia europea comuna. L'eurozona —el nucli de la República Europea— la integren avui 19 països, però moltes nacions, com ara Polònia, es podrien afegir aviat a l'euro. El disseny d'un nou sistema parlamentari europeu seria llavors possible a l'eurozona. I no estic pensant en taxes més altes de participació³¹ o en una democràcia plebiscitària, sinó més aviat en un sistema democràtic sota el signe del principi de la divisió de poders de Montesquieu: un poder legislatiu europeu que controlaria un executiu europeu. Un Parlament de l'Eurozona amb sufragi igual —una persona, un vot— que comptaria amb poders legislatius plens. La democràcia tal com la coneixem!

En aquest sentit va la proposta conceptual, de caire experimental, que desenvolupa Jürgen Habermas sobre la «doble sobirania»,³² en la qual el poder constitutiu estaria en mans de la totalitat dels ciutadans UE, per una banda, i de les nacions europees, per una altra. Això equival a aixecar els ciutadans UE a una posició d'igual sobirania que els estats nació d'Europa. La democràcia i els estats nació es dissociarien en la mesura que volgueren els ciutadans europeus, com a ciutadans de la UE, ser parcialment sobirans per si mateixos. Mantindrien així una relació igual i heteràrquica amb els estats nació sobirans en la comunitat europea.

El Parlament Europeu tindria competència per promoure projectes de llei, és a dir, tindria plens poders d'iniciativa legislativa, i aprovaria també els pressupostos. Per consegüent, el «procediment legislatiu

ordenat» que exigeix l'aprovació de les dues cambres del Parlament, s'estendria a totes les àrees polítiques. Això significaria que el Consell Europeu —l'assemblea de caps d'estat o de govern que fins ara ha gaudit només d'un estatus semiconstitutiu— s'hauria de transformar en un Consell de Ministres que s'ampliaria fins esdevenir una segona cambra del Parlament. I finalment la Comissió hauria d'assumir les funcions d'un govern que seria responsable tant davant el Consell com del Parlament.³³

Però amb el temps es podria anar més enllà, en la mesura que la Network Europe 21 té dos nivells: una teulada europea republicana i les ciutats i regions independents. Europa podria seguir també el model nord-americà i juntament amb un Parlament Europeu proporcional hi hauria un Congrés Europeu integrat per dos senadors per regió o àrea metropolitana, i cada regió o àrea metropolitana tindria un governador. Això seria compatible amb l'elecció directa d'un president europeu, que no és cap utopia, sinó que ja apareix en molts programes de partits europeus a hores d'ara, i que seria un exercici de gran abast de construcció d'identitat per als ciutadans europeus al segle XXI.

L'Europa que dibuixem ja no s'organitza, doncs, a nivell nacional. Està descentralitzada, però interconnectada: digitalment, a través de la tecnologia de la informació i les comunicacions, el transport i l'electricitat. Disposa d'una infraestructura desenvolupada i promoguda de manera uniforme per la UE. Les regions rurals esdevindrien de nou «nodes socials», es clouria l'esclletxa que les separa de les regions urbanes en expansió i ja no serien postergades. Unes regions rurals abans desolades esdevindrien economies locals o regionals amb una

bona infraestructura rural que farien servir fonts d'energia locals i tindrien el suport de bancs locals. Les regions i les ciutats serien l'espina dorsal d'un sistema nerviós de noves polítiques, descentralitzades, de creixement i de districtes o *clusters* industrials. Aquesta nova xarxa dóna suport a altres objectius de desenvolupament, com ara la producció descentralitzada d'energia, l'ús de vehicles elèctrics a escala regional, el desenvolupament rural sostenible, i les estructures agràries regionals. La nova estructura descentralitzada de la Network Europe 21, que connectarà les àrees rurals amb una xarxa de ciutats, ja no s'haurà d'organitzar necessàriament a nivell nacional; les regions i les ciutats s'aplegaran mitjançant una democràcia transnacional i a partir d'una base legal comuna, la de la República Europea.

En aquesta Europa, les regions i les ciutats estaran sota el gran paraigües de la República Europea que representa Europa en l'escena internacional (en política exterior, medi ambient, comerç, ciberespai, etc.), i que servirà per mantenir unida l'entitat europea des de dins, garantint drets polítics i socials iguals als seus ciutadans: dret de vot igual, fiscalitat igual, drets socials (que vol dir atenció de salut i assegurança d'atur europees) vàlids arreu d'Europa. Els necessaris amortidors i la competència entre regions vindran de l'ús dels impostos regionals.

Com a resultat, els estats nació no seran necessàriament pilars constitucionals del projecte «Europa segle 21». En comptes d'això, el projecte Network Europe 21 es basarà en les regions, i permetrà que aquestes es mantinguin unides i amb una àmplia autonomia. Això té repercussió en els moviments regionals actuals que expressen la seua protesta contra el poder de l'estat nació, com a Escòcia o Catalunya, per exem-

ple. Seria una situació *win-win* per a Europa: la possibilitat d'actuar de cara enfora com una única entitat alhora que, cap a dins, esdevé molt més propera als seus ciutadans.

CONCLUSIÓ

Em sembla molt pertinent en aquest punt la frase d'Albert Einstein: «Cap idea és bona si no és considerada d'entrada com una idea completament il·lusòria». O dit altrament: la utopia ideal és un dret humà. Com va dir una vegada Theodor Adorno: «Com que allò que existeix no és tot el que és, allò existent pot canviar».³⁴ Ara més que mai la nostra responsabilitat és canviar Europa. Per tal com Europa no ha esgotat totes les opcions i processos societaris, sempre podrà ser transformada i configurada pels ciutadans.

La pregunta que us fareu tal vegada és: i com es va de *A* a *B*? És una bona pregunta. Perquè, de fet, a hores d'ara ara sembla que no volem anar de *A* a *B*, i la República Europea no és tema de debat a la taula de negociacions de la UE. És una qüestió per a la qual no tinc resposta ara com ara. I tanmateix ens podem permetre pensar sobre el futur que ens agradaria, més encara, cal que ho fem. Ens podem permetre, per primer cop, desenvolupar una idea clara del tipus d'entitat política que voldríem crear a Europa. De fet, és fins i tot el nostre deure desenvolupar un relat convincent per a Europa. I confiar que, si esdevé popular, aconseguirà una certa influència política.

La idea d'Europa concebuda per gent com Richard Coudenhove-Kalergi o Aristide Briand en la dècada de 1920 no es va fer vertaderament realitat fins a la dècada de 1950. La unió monetària trigà trenta anys

per anar del Pla Werner a l'euro. De vegades les coses bones necessiten temps i fins i tot un catalitzador històric, i l'organització d'una democràcia europea és naturalment una qüestió complexa i difícil. Segurament ens caldrà mig segle per aconseguir-la. Però és bo disposar d'una brúixola: sense un objectiu clar, Europa i la UE continuaran fent un trajecte circular, com fan ara.

La Network Europe 21, una República Europea integrada per xarxes de regions i ciutats no existeix però és imaginable. El concepte de República ha estat el principi fonamental de l'ordre polític en la història de les idees a Europa d'ençà de Plató. És compatible amb totes les tradicions polítiques i llengües d'Europa, de Polònia a Itàlia. La idea de República és emotiva, perquè apel·la al bé públic. El pas següent és, aleshores, simplement una qüestió de prendre consciència del fet que com a ciutadans europeus emancipats, amb veu, el nou ordre polític europeu estarà sempre en les nostres mans, perquè som sobirans.

És fàcil, això? No gens. Com podem aconseguir una burocràcia comuna i protegir les minories dels petits territoris—com ara Malta—que difícilment tornarien a veure's representats al Parlament Europeu? És possible aconseguir aquest nivell d'arbitratge polític entre regions i ciutats molt diferents? I què passa amb l'estira i arronsa entre el centre i la perifèria pel que fa al finançament? Com s'hauria de trobar un equilibri entre les preferències socials? Existeix l'esfera pública europea? I què farem, quant a la llengua? Podem trobar una solució en la tecnologia? Les sessions del Parlament Europeu via *I-Translate*, ens ho podem imaginar? Els discursos fets a Brussel·les emesos en directe a través de les televisions nacionals en l'idioma de cada país? Els acadèmics

encara es mostren escèptics quant a això.³⁵ Tanmateix, sembla que a l'Índia funciona una democràcia multilingüe, un país que és pobre i té una alta taxa d'analfabetisme. I Europa no hauria de tenir una democràcia multilingüe? Res no és fàcil. Però desxifrar l'euro i desentranyar Europa tampoc és una tasca planera. I no volem viure en un monstre. Al capdavall, no tenim cap més alternativa que construir una democràcia europea. *Yes we can*. I si volem, podem.

D'altra banda, cal tenir present el món cap al qual anem lliscant. La mena de gent que el governaria si Marine Le Pen acaba manant a França, i Jobbik arriba al poder a Hongria; si es permet que els populistes continuïn atiant el conflicte i l'estupidesa, si aconseguixen batre el ple. Llavors, després de la revolució neoliberal podria venir una revolució de la vigilància, determinada per la por, inspirada en una idea foraviada de la seguretat. És moment d'evocar Karl Popper i la seua preocupació per la societat oberta i els seus enemics. Un món en el qual tornem a ser enemics els uns dels altres, dividits segons criteris nacionals i, a més, tan preocupats pels problemes propis que ens oblidem que el món allà fora continua girant, cada vegada més de presa; un món en el qual, en un futur gens distant, potser que ja no tinguem un paper tan destacat: només som el 7% de la població mundial. Quina altra cosa podríem fer, en veritat, sinó dedicar totes les nostres energies a crear, per fi, una entitat política europea que funcione?

Aquells de vosaltres que potser heu començat tot just ara a interessar-vos per Europa, els qui tot just heu comprès que la qüestió d'Europa és la vostra qüestió també, la qüestió de tothom, heu de retenir de tot el que s'ha dit aquesta sentència: si

no volem abandonar el nostre continent a la deixadesa política, hem de reconstruir Europa, capgirar-la, i fer-la apta per al segle XXI.

Hem de (re)construir-la sobre la base del principi d'igualtat política de tots els ciutadans europeus. Posem l'accent, per consegüent, en la necessitat de fer valer el principi d'igualtat política. Aquest és el moviment d'emancipació que Europa ha d'assumir. Aquesta és la tasca europea per al segle XXI, un pas endavant en la configuració de Network Europe 21.

No cal fer-ho tot d'una i ara mateix. Però hem de fer un primer pas per escapar del cercle viciós en què ens trobem. El primer pas és posar el nostre propòsit, la nostra aspiració, sobre el paper com una exigència. La primera presentació d'Europa en un mapa data, com ja he dit, del 1537. L'any 2037 aquest mapa haurà fet 500 anys. Això ens deixa un marge de trenta anys per fixar una Network Europe 21 republicana i per orientar Europa cap a un futur comú per a tots els europeus sobre una base diferent de la que tenim a hores d'ara.

Visca la República Europea! La República Europea està en construcció! □

Traducció de Jaume Soler

1. Cerstin Gammelin i Raimund Löw, *Europas Strippenzieher: Wer in Brüssel wirklich regiert*, Econ, 2014.
2. Jürgen Habermas, *The Lure of Technocracy*, John Wiley & Sons, 2013.
3. Vegeu: www.zeit.de/politik/2011-09/umfrage-vereinigste-staaten-von-europa/.
4. Vegeu: de.statista.com/statistik/daten/studie/153857/umfrage/zufriedenheit-mit-der-demokratie-in-der-eu/.
5. Thomas Piketty, entrevista, «We have created a monster», *Spiegel Online* (15 de març, 2015), www.spiegel.de/international/europe/thomas-piketty-interview-about-the-european-financial-crisis-a-1022629.html/.
6. Robert Menasse, *Reden wir über Europa*, Suhrkamp, 2014.
7. Ulrich Beck, *German Europe*, Polity Press, 2014.
8. Hi ha molta literatura política sobre aquesta qüestió, especialment i sobretot: Wolfgang Streeck, *Buying Time*, Verso Books, 2014. Vegeu també Claus Offe, *Europe Entrapped*, Polity Press, 2015 (un tast del qual es pot trobar a: www.eurozine.com/articles/2013-02-06-offe-en.html); Hauke Brunkhorst, *Das doppelte Gesicht Europas*, Suhrkamp, 2014. Vegeu, així mateix, per exemple, Chantal Mouffe o Colin Crouch (sobre postdemocràcia), que han escrit amb molt de detall sobre la democràcia buidada per dins, tecnocràtica, de la UE. També tenen gran interès els nombrosos articles de Joseph Stiglitz (www.socialeurope.eu/author/joseph-stiglitz/), Paul Krugman (www.social-europe.eu/author/paul-krugman/) i molts, molts altres sobre aquest tema al web sobre l'Europa Social (www.socialeurope.eu), les publicacions de la Fundació Friedrich Ebert (www.fes.de/de/aktuell-das-labyrinth-der-griechenlandkrise/), o les nombroses publicacions de Christian Odenthal al web del Center for European Reform, Londres (www.cer.org.uk/personnel/christian-odendahl).
9. Olivier Blanchard, de l'FMI, ja ho reconeixia en un estudi de principi del 2013. Vegeu: Manuel Müller, «Nur ein griechisches Problem?», *Der (europäische) Föderalist* (26 d'abril, 2015), www.foederalist.eu/2015/04/griechenland-fehler-eu-eurokrise.html. Müller hi presenta una bona panoràmica del debat polític i econòmic al voltant de Grècia.
10. Al llarg de l'estiu del 2015 s'ha presentat a la Kunsthau de Zuric una magnífica exposició sobre Europa amb el títol: «Europa: el futur del passat». Vegeu: www.kunsthau.ch/en/exhibitions/.

11. Sigmund Freud, *Eine Kindheits Erinnerung des Leonardo Da Vinci*, 1910.
12. Karsten Nowrot, *Das Republikprinzip in der Rechtsordnungsgemeinschaft*, Jus Publicum, Mohr Siebeck, 2014.
13. Menasse, *Reden wir*, cit.
14. Vegeu Dimitris Ballas, Danny Dorling i Benjamin Hennig, *The Social Atlas of Europe*, Policy Press, 2014.
15. Zoltàn Pogátsa, «Hungary: From star transition student to backsliding member state», *Journal of Contemporary European Research* 5, núm. 4 (2009): 597.
16. Es poden trobar molts articles sobre aquesta qüestió a: www.nachdenkenseiten.de/?p=15990#h08, vegeu particularment els de Harald Schumann publicats a *Der Tagesspiegel*.
17. Un estudi McKinsey del 2012 calcula que els guanys de deu anys de vigència de l'euro entre 2002 i 2012 foren equivalents a una suma agregada de 300.000 milions, dels quals 160.000 milions correspongueren a Alemanya.
18. Se'n poden trobar dades detallades a Siegfried Schieder, «Zwischen Führungsanspruch und Wirklichkeit: Deutschlands Rolle in der Eurozone», *Leviathan* 3 (2014): 363-397.
19. Més sobre tot això a les publicacions de Christian Odentahl que hom trobarà a: www.cer.org.uk/personnel/christian-odentahl/; per a una perspectiva francesa, vegeu el llibre de Guillaume Duval *Made in Germany: Le mythe du model allemand*, Seuil, 2014; i per a una perspectiva italiana, Angelo Bolaffi, *Il cuore tedesco*, Donzelli, 2013.
20. Schieder, «Zwischen Führungsanspruch und Wirklichkeit», cit.
21. Deutsche Bank Research, «Progress needs broadband: Private investment requires more government stimuli», 27 d'agost de 2014 (en línia).
22. Per aquesta raó la DGB [Confederació Alemanya de Sindicats] recomana un Pla Marshall per a Europa: www.dgb.de/themen/++co++985b632e-407e-11e2-b652-00188b4dc422.
23. Sobre la divergència rural-urbana al Regne Unit, vegeu: www.cer.org.uk/publications/archive/policy-brief/2015/disunited-kingdom-why-%E2%80%98brexit%E2%80%99-endangers-britain%E2%80%99s-poorer-reg.
24. Pierre Rosanvallon, *The Society of Equals*, Harvard University Press, 2012.
25. Jeremy Rifkin, *The Zero Marginal Cost Society: The Internet of Things, the Collaborative Commons, and the Eclipse of Capitalism*, Palgrave Macmillan, 2014.
26. Menasse, *Reden wir*, cit.
27. Sebastian Dullien, «Eine Arbeitslosenversicherung für die Eurozone», *SWP-Studien* 1 (febrer, 2008); el darrer comissari d'Afers Socials, Andor László, va elaborar plans per a una assegurança d'atur europea: www.spiegel.de/wirtschaft/soziales/eu-kommissar-andor-fordert-europaeische-arbeitslosenversicherung-a-974964.html.
28. Jürgen Gerhards i Volker Lengfels, *European Citizenship and Social Integration in the European Union*, Taylor & Francis Ltd., 2015; sobre aquesta qüestió vegeu també Martin Heidenreich, *Krise der europäischen Vergesellschaftung*, Springer, 2014.
29. Ulrike Guérot i Robert Menasse, «Manifest für die Begründung einer Europäischen Republik», 23 de març de 2013, *Die Presse*: diepresse.com/home/presseamsonntag/1379843/Manifest-fur-die-Begrundung-einer-Europaeischen-Republik; vegeu així mateix: Kunsthaus Zurich, *Europe - The Future of the Past*, www.kunsthau.ch/en/exhibitions/.
30. Cf. els escrits de Jean Bodin (*Les six livres de la République*, 1576) i del jurista austríac Hans Kelsen (1881-1973).
31. «La forma o l'òrgan segueix la funció»: la participació formal no fa la democràcia. Desenvolpe més àmpliament aquest argument a «Was ist heute Demokratie?», 12 de juny de 2015.
32. A *Leviathan* 42, núm. 4 (2014).
33. Aquestes reformes, dit siga de passada, foren també proposades recentment per l'anomenat Grup Spinnelli en relació amb una nova Constitució de la UE. La idea seria de dur la democràcia de l'eurozona més a prop del principi de separació de poders de Montesquieu, una idea també present, no ho oblidem, a l'Informe Westerwelle sobre el futur de la UE, de setembre de 2012, i fins i tot abans, al document Schäuble-Lamers sobre la «Kerneuropa» (el nucli d'Europa) de 1994.
34. Theodor Adorno, *Dialektica negativa*, 1966.
35. Fritz Scharpf, «Das Dilemma der supranationalen Demokratie», a *Leviathan* 1/2015; Martin Höpner, «Der Integrationistische Fehlschluss», a *Leviathan* 1/2015; i Streeck, *Buying Time*, cit.